

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Збірник узаконень та розпоряджень робітничо-селянського уряду України. – 1923. – № 29. – Ст. 435. – С. 913-919.
2. Коммунистическая партия Украины в резолюциях и решениях съездов, конференций и пленумов ЦК (далі: Компартия України в резолюціях...). – Т.1. 1918-1941. – К. : Политиздат України, 1976. – С. 226.
3. КПСС в резолюциях и решениях съездов, конференций и пленумов ЦК. 8 изд. Т. 2. 1917-1924. – М. : Политиздат, 1970. – С. 441-442.
4. Центральний державний архів вищих органів влади і управління України (далі: ЦДАВО України), ф. 296, оп. 1, спр. 1427, арк. 65.
5. ЦДАВО України, ф. 296, оп. 6, спр. 4, арк. 26.
6. ЦДАВО України, ф. 296, оп. 6, спр. 31, арк. 124.

УДК 336.712:63:336.77:338.43:94(477) «312»

М. Якименко,
О. Краснікова,
Д. Селіхов

РОЛЬ ПОЛТАВСЬКОГО ЗЕМЕЛЬНОГО БАНКУ У КРЕДИТУВАННІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ТОВАРОВИРОБНИКІВ

У статті досліджується процес кредитування акціонерними земельними банками сільськогосподарських товаровиробників, аналізуються особливості їхньої роботи та ефективність кредитної діяльності.

Ключові слова: кредит, іпотека, ринок, земля.

Загально відомим є той факт, що кожен суб'єкт економічних відносин на сучасному етапі суспільного розвитку зацікавлений у дешевому і доступному кредитуванні. Особливо актуальним це питання є для нашої держави, де трансформаційні процеси у напрямку створення ефективної і, головне, соціально зорієнтованої ринкової системи ще далекі від свого завершення. Традиційні для сучасної України комерційні кредити під тридцять відсотків річних не сприяють швидкому суспільному прогресу, складовим елементом якого є рівень життя основної маси мешканців краю. Через відсутність іпотеки сільськогосподарським товаровиробникам годі розрахову-

вати на дешеві кредити. Як свідчить не лише світовий, але і власний історичний досвід, саме застава землі зумовлює появу іпотечних банків і, відповідно, з'являються дешеві кредити на тривалий термін. У якості прикладу існування таких кредитів звернемося до діяльності Полтавського акціонерного земельного банку, заснованого відповідно до царського указу від 4 липня 1872р. [1, №50708]. Одразу відзначимо, що статут цієї іпотечної установи за чотири десятки років постійно вдосконалювався під впливом тогочасних економічних реалій. За нашими підрахункам лише за перші три десятиліття від початку його роботи у вищезгаданий документ було внесено 21 поправку [2, с.1]. Свого завершеного вигляду він набув у 1911р. Відтепер банк одержував право видавати кредити під заставу землі в губерніях: Полтавській, Чернігівській, Харківській, Київській, Волинській та ряди інших регіонів Російської імперії, включаючи Закавказзя і Середню Азію. Клієнт міг одержати відповідні кошти на будь-який термін – від 10 років до 66 років і 2 місяців. У першому випадку річні платежі по кредиту складали 13%, тоді як у другому – 5,5%. Дещо вищими були відсотки при умові застави міської нерухомості – від 13,5% при кредиті на 10років і 6,5% - при позичці на 38 років і 4 місяці [3, с.8]. Для отримання позики під заставу землі клієнти писали заяву такого змісту: «Бажаючи заставити у Полтавський земельний банк, статут і довідник якого мені відомі, належне мені нерухоме земельне майно, яке знаходиться у губернії повіту по..... оцінці, прошу видати під заставу цього майна по відповідній ціні заставних листів карбованців.

У складі цього майна землі:

зручної дес. саж.

незручної дес. саж.

Усього дес. саж.

при цьому надаю:

1) На витрати по оцінці: крб..коп.

2) Такі документи (далі йде перелік усіх документів, які стосуються землеволодіння).

Адреса власника землі ...

191 ... року дня.

Підпис» [3, с.1].

Про те, наскільки ефективною із точки зору кредитування сільськогосподарських товаровиробників була діяльність Полтавського акціонерного земельного банку у перші десятиліття після його створення, свідчить відповідна статистика (табл. 1). Протягом 1886–1900 рр. Полтавський земельний банк щорічно видавав по 1-2 млн. крб. кре-

